



9.2.2026

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta (VN/7747/2024)**1. Yhteenveto Rautjärven kunnan kannasta**

Rautjärven kunta kannattaa esityksen tavoitetta vahvistaa työn ja kotimaisen kielen merkitystä kotoutumisessa sekä selkeyttää etuusjärjestelmän kannustimia. Kunta pitää kuitenkin välttämättömänä, että uudistuksen toimeenpano ei johda kohtuuttomiin alueellisiin eroihin tai siirrä taloudellista ja toiminnallista vastuuta kunnille ilman riittävää rahoitusta ja palvelukapasiteettia.

Rautjärven näkökulmasta kriittisimmät kysymykset liittyvät (1) palveluun pääsemisen takuuajkaan ja sen realistiseen toteutettavuuteen pienillä työmarkkina-alueilla, (2) kotoutumistuen tason vaikutuksiin perustoimeentulotuen tarpeeseen, sekä (3) kielitaidon osoittamisen käytännön järjestämiseen niin, että velvoite on tosiasiallisesti mahdollinen eikä syrjivä esimerkiksi kulkuyhteyksien, palvelujen saatavuuden tai elämäntilanteen vuoksi.

2. Vastaus lausuntopalvelun kysymyksiin**2.1. Yleinen näkemyksenne työskentely- ja asumisaikavaatimuksen asettamisesta tavanomaisen yleistuen saamisen edellytykseksi**

Rautjärven kunta ymmärtää työskentely- ja asumisaikavaatimuksen tavoitteet (kannustin työhön ja kotoutumiseen). Kunta korostaa kuitenkin, että etuusjärjestelmää muutettaessa on vältettävä tilanteita, joissa toimeentulo heikkenee niin, että perustoimeentulotuen tarve kasvaa ja kuormitus siirtyy kuntien ja hyvinvointialueiden palveluihin.

Kunnan näkökulmasta mallin hyväksyttävyyttä edellyttää, että kotoutumistuen piiriin tuleville henkilöille on tosiasiallisesti tarjolla työllistymistä ja kielitaitoa edistäviä palveluja, ja että palveluun pääsemisen mahdollisuudet ovat yhdenvertaiset myös pienissä kunnissa ja pitkien etäisyyksien alueilla.

2.2. Näkemyksenne työskentelyvaatimuksesta (työssäoloehdon täyttäminen)

Työssäoloehtoon sidottu oikeus tavanomaiseen yleistukeen on periaatteessa selkeä ja johdonmukainen kannustin. Rautjärven näkökulmasta on kuitenkin huomioitava, että maaseutumaisella alueella työmarkkinat voivat olla kapeammat, kausiluonteiset ja osa-aikatyö yleisempää. Tämä voi hidastaa työssäoloehdon kertymistä, vaikka henkilö toimisi aktiivisesti.

Kunta esittää, että työssäoloehdon kertymistä ja sen vaikutuksia kotoutujien ja muiden kohderyhmien työllistymispolkuihin seurataan alueittain. Lisäksi on tärkeää, että osa-aikainen ja lyhytkestoinen työ tukee polkua kohti tavanomaista yleistukea eikä johda 'kannustinloukkuun', jossa työstä saatava hyöty jää vähäiseksi suhteessa toimeentulon epävarmuuteen.

2.3. Näkemyksenne asumisaikavaatimuksesta (kolmen vuoden asuminen Suomessa)

Asumisaikavaatimuksen vaihtoehtoinen reitti tavanomaiseen yleistukeen on ymmärrettävä ja tuo



9.2.2026

järjestelmään toisen selkeän perusteen. Rautjärvi pitää tärkeänä, että asumisen määrittely ja todentaminen on selkeää, ennakoitavaa ja yhdenmukaista.

Kunta korostaa, että jos henkilöllä on pitkäaikaista oleskelua Suomessa, mutta työssäoloehdon kertyminen ei ole ollut mahdollista esimerkiksi työkykyyn, perhetilanteeseen tai alueelliseen työmarkkinatilanteeseen liittyvistä syistä, asumisaikavaatimuksen tulee toimia todellisena vaihtoehtona eikä muodostua hallinnollisesti raskaaksi.

2.4. Yleinen näkemyksenne kielitaitoa koskevista poikkeuksista työskentely- ja asumisaikavaatimuksen soveltamiseen

Kunta pitää kielitaitoon liittyviä poikkeuksia perusteltuina yhdenvertaisuuden ja tosiasiallisen mahdollisuuden näkökulmasta. Poikkeusten tulee olla selkeitä, helposti sovellettavia ja välttää tilanteita, joissa henkilö joutuu epäselvän menettelyn vuoksi pitkään etuuskäsittelyyn tai joutuu osoittamaan kielitaitoa tavalla, joka ei ole käytännössä saavutettavissa.

Rautjärvi korostaa, että kielitaitovaatimuksen ja palvelutakuun on kuljettava käsi kädessä: velvoite ja kannustin ovat hyväksyttäviä vain, jos palvelujen saatavuus on turvattu yhdenvertaisesti eri puolilla maata.

2.5. Näkemyksenne poikkeuksesta, kun henkilön äidinkieli on suomi, ruotsi tai saame

Poikkeus on perusteltu ja selkeä. Rautjärvi pitää tärkeänä, että äidinkieleen perustuva poikkeus ei synnytä tulkintaongelmia tai tarpeetonta selvittelyä, vaan on sovellettavissa sujuvasti olemassa olevien rekisteritietojen pohjalta.

2.6. Näkemyksenne poikkeuksesta, kun henkilö on osoittanut riittävän suomen tai ruotsin taidon (B1.1) kahdella osa-alueella

Kunta pitää kielitaitotason kytkemistä etuustasoon periaatteessa kannustavana, mutta korostaa käytännön toteutusta: kielitaidon kehittyminen edellyttää riittäviä ja saavutettavia palveluja. Pienissä kunnissa palvelujen saavutettavuus voi heikentyä etäisyyksien, julkisen liikenteen ja koulutuspaikkojen rajallisuuden vuoksi.

Rautjärvi esittää, että kielitaitopoikkeuksen soveltamista ja vaikutuksia seurataan: johtaako malli aidosti kielen opiskeluun ja työllistymiseen vai kasvaako sen seurauksena toimeentulotuen tarve.

2.7. Näkemyksenne kielitaidon osoittamisen tavoista (kotoutumiskoulutuksen todistus, maksuton keskitason YKI)

Kunta kannattaa sitä, että kielitaidon osoittamiseen tarjotaan useampia tapoja ja että keskitason YKI-tutkinnon suorittaminen on mahdollista maksutta. Tämä tukee yhdenvertaisuutta ja vähentää taloudellisia esteitä.

Rautjärven näkökulmasta on olennaista varmistaa tutkintopaikkojen ja kotoutumiskoulutuksen saavutettavuus. Jos tutkintotilaisuudet ja koulutus keskittyvät suuriin keskuksiin, velvoite muodostuu tosiasiallisesti raskaammaksi harvaan asutuilla alueilla. Siksi tarvitaan alueellinen toteutusmalli (esim. hajautetut tutkintopäivät, etä- ja hybridiratkaisut, matka- ja järjestelytuki).



9.2.2026

2.8. Näkemyksenne toimeenpanoprosessin toimivuudesta (Kela ja työvoimaviranomainen)

Esityksen toimeenpano edellyttää sujuvaa tiedonkulkua ja roolijakoa Kelan ja työvoimaviranomaisen välillä. Kunta painottaa, että ohjeistus, tietojärjestelmät ja menettelyt on yhtenäistettävä ennen voimaantuloa, jotta asiakkaan polku on selkeä eikä päätöksenteko viivästy.

Kuntien/työllisyysalueiden näkökulmasta on tärkeää, että työvoimapalvelujen palvelutakuu (6 kk) mitoitetaan realistisesti. Jos palveluvelvoite säädetään ilman resurssilisäystä, riskinä ovat alueelliset erot ja kunnille kohdistuva valvonnallinen paine.

2.9. Näkemyksenne yleistukilain 8 §:n ulkomaalaisrajoituksen muuttamisesta tilapäisen suojelun oleskeluluvalla olevien osalta

Kunta pitää perusteltuna, että tilapäistä suojelua saavat henkilöt voivat olla oikeutettuja yleistukeen ja osallistua työvoimapalveluihin. Tämä voi tukea nopeampaa työllistymistä ja kotoutumista, kun palveluihin pääsy ja etuus oikeus ovat selkeitä.

2.10. Näkemyksenne palveluun pääsemisen takuuajasta (6 kk)

Tavoite palveluun pääsyn varmistamisesta on kannatettava. Rautjärvi pitää kuitenkin keskeisenä, että takuuajan toteuttamiseen on käytännössä riittävä palvelukapasiteetti koko työllisyysalueella. Pienissä kunnissa palvelujen järjestäminen edellyttää usein yhteistoimintaa, ostopalveluja ja digitaalista toteutusta.

Kunta esittää, että takuuajan toteutumista tulee tarkastella myös saavutettavuuden näkökulmasta: palvelu ei ole tosiasiallisesti tarjottu, jos se on käytännössä mahdoton osallistua pitkien etäisyyksien, kulkuyhteyksien tai perhetilanteen vuoksi.

2.11. Näkemyksenne takuuajan kuluessa tarjottavista palveluista

Palvelujen tulee olla sisällöltään ja kestoaltaan aidosti vaikuttavia (kielitaito, työelämätaidot, työnhaku, työssä oppiminen). Rautjärven näkökulmasta korostuu myös työelämäyhteyksien rakentaminen: pienessä kunnassa työllistymispolut syntyvät usein yrittäjien, yhdistysten ja julkisen sektorin yhteistyöllä.

Kunta esittää, että palveluvalikoimaan sisällytetään joustavia toteutusmuotoja: yhdistelmä etä- ja lähipäiviä, työpaikalla tapahtuvaa oppimista sekä alueellisesti liikkuvia koulutusratkaisuja.

2.12. Näkemyksenne takuuajan toteutumisen valvonnasta

Valvonnan tulee olla selkeää ja ennakoitavaa, mutta samalla sen tulee tunnistaa alueelliset erot ja palvelujen tosiasiallinen saatavuus. Kunta pitää tärkeänä, että valvonta keskittyy ensisijaisesti järjestelmän kehittämiseen ja ohjaukseen, ei yksittäisten kuntien sanktiointiin tilanteissa, joissa kapasiteetti on valtakunnallisesti tai alueellisesti riittämätön.

Kunta korostaa, että yksilön etuustaso ei saa heikentyä sen vuoksi, että palvelua ei ole ollut tosiasiallisesti tarjolla. Siksi toimeenpanossa on tärkeää varmistaa, että velvoitteet kohdistuvat oikein ja että asiakkaan oikeusturva toteutuu.



9.2.2026

2.13. Näkemyksenne maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon suorittamisen mahdollistamisesta

Rautjärven kunta kannattaa maksuttoman keskitason YKI-tutkinnon mahdollistamista osana kannustinjärjestelmää. Keskeistä on tutkintopaikkojen ja -aikojen riittävyys sekä alueellinen saavutettavuus, jotta tutkinto ei muodostu pullonkaulaksi.

Kunta esittää, että maksuttomuuden lisäksi varmistetaan tutkintotarjonnan lisääminen ja mahdollisuus suorittaa tutkinto alueellisesti hajautetusti tai tuetusti.

2.14. Näkemyksenne esityksen vaikutuksista kotoutumisen kannusteisiin

Kannustin kotimaisen kielen oppimiseen voi vahvistua, jos palvelut ovat aidosti saavutettavia ja jos kielitaitovaatimus koetaan oikeudenmukaiseksi. Rautjärvi kuitenkin arvioi, että ilman riittävää palvelukapasiteettia malli voi lisätä epävarmuutta ja heikentää luottamusta järjestelmään.

Kunta pitää tärkeänä, että kannustinjärjestelmää tuetaan palveluohjauksella, yksilöllisillä poluilla ja työelämäyhteistyöllä, jotta vaikutus näkyy työllistymisenä eikä pelkästään etuustason muutoksena.

2.15. Näkemyksenne esityksen taloudellisista vaikutuksista

Kunnan näkökulmasta keskeinen taloudellinen riski on toimeentulotuen tarpeen kasvu, jos kotoutumistuen taso jää monelle riittämättömäksi suhteessa asumisen ja arjen kustannuksiin. Tämä voi lisätä myös hyvinvointialueen palvelupainetta (mm. sosiaalipalvelut).

Toisaalta, jos palvelutakuu ja työelämäpolut toimivat, työllistyminen voi vahvistua ja pitkän aikavälin kustannukset pienentyä. Rautjärvi korostaa, että vaikutus riippuu ratkaisevasti siitä, miten palvelujen järjestäminen rahoitetaan ja organisoidaan työllisyysalueella.

2.16. Näkemyksenne esityksen muista vaikutuksista

Rautjärvi nostaa esiin lasten ja perheiden tilanteen: etuustason lasku voi heijastua arjen pärjäämiseen, osallistumismahdollisuuksiin ja pitkällä aikavälillä lasten hyvinvointiin. Tämän vuoksi perheiden palveluohjaus ja varhainen tuki ovat keskeisiä.

Kunnan näkökulmasta on tärkeää, että uudistus ei lisää hallinnollista kuormaa kohtuuttomasti (uudet prosessit, valvonta, raportointi), vaan että toimeenpanossa hyödynnetään mahdollisimman pitkälle olemassa olevia järjestelmiä ja selkeitä vastuita.

2.17. Näkemyksenne esityksen suhteesta perustuslakiin sekä EU-lainsäädäntöön ja kansainvälisiin velvoitteisiin

Kunta pitää tärkeänä, että sääntely toteuttaa yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan vaatimukset. Erityisesti tulee varmistaa, että kielitaitovaatimus ja palveluvelvoite eivät käytännössä johda alueellisesti eriarvoisiin tilanteisiin tai heikennä yksilön oikeutta välttämättömään toimeentuloon.

EU-oikeuden ja yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta on tärkeää, että menettelyt ja poikkeukset ovat selkeitä ja että henkilöillä on tosiasiallinen mahdollisuus täyttää vaatimukset.

2.18. Näkemyksenne esityksen voimaantulosta

Rautjärvi korostaa, että voimaantulon yhteydessä on varattava riittävä siirtymäaika toimeenpanolle:



9.2.2026

ohjeistus, järjestelmät, palvelukapasiteetti ja yhteistyömallit (Kela–työllisyysalue) on saatava valmiiksi ennen lain soveltamista.

Kunta esittää, että toimeenpanoon varataan erillinen tuki erityisesti työllisyysalueille ja pienille kunnille, jotta palvelutakuu voidaan toteuttaa yhdenvertaisesti.

2.19. Näkemyksenne siirtymäsäännöksestä (koskee henkilöitä, jotka muuttavat Suomeen lain voimaantulon jälkeen)

Siirtymäsäännös on selkeä ja rajaa vaikutukset tuleviin muuttajiin. Kunta pitää kuitenkin tärkeänä, että viestintä on selkeää ja että asiakkaat saavat yhdenmukaista neuvontaa etuuksista ja palveluista heti maahanmuuton alkuvaiheessa.

3. Muuta lausuttavaa

Rautjärven kunta esittää, että esityksen jatkovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota palvelujen saavutettavuuteen pienissä kunnissa, riittävään rahoitukseen palvelutakuun toteuttamiseksi sekä siihen, ettei yksilön toimeentulo heikkene tilanteissa, joissa palvelua ei ole tosiasiallisesti ollut tarjolla. Kunta pitää tärkeänä, että uudistuksen vaikutuksia seurataan alueittain (työllistyminen, palveluihin pääsy, toimeentulotuen käyttö) ja että sääntelyä voidaan tarvittaessa täsmentää kokemusten perusteella.

Rautjärvellä 9.2.2026

Kunnanhallitus